

**BOLU İLİ VE MUDURNU İLÇESİNDE YAŞAYAN
GENÇLERİN DEZAVANTAJLILIK HALLERİ
(GENEL DURUMLARI, SORUNLARI VE UMUTLARI)**

Meral TOKMAK

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyoloji Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans
Öğrencisi
meraltokmakk@hotmail.com

ÖZET

Bolu ve Mudurnu gençlerinin, ev içi ve dışı yaşam alanları kısıtlıdır ve gençlerin farklı kültür ve kimlik arayışları toplumda hoş görülmemektedir. Ayrıca okul dışı zamanlarını değerlendirebilecekleri, kendilerini geliştirebilecekleri, aile ve okul dışında sosyalleşebilecekleri gençlik merkezi gibi onlar için oluşturulmuş alanların çok kısıtlıdır. Bu sorunlar gençlerin dezavantajlı bir grup olarak görülmesine neden olmaktadır. Bu bağlantı çerçevesinde Bolu ili ve Mudurnu ilçesinde yaşayan gençlerin dezavantajlılık halleri bu çalışma kapsamında ele alınmıştır. Çalışmanın konusu, Bolu ili ve Mudurnu ilçesinde yaşayan gençlerin dezavantajlılık hallerinin (genel durumları, sorunları ve umutları) incelenmesidir. Çalışmanın amacı, Bolu ili ve Mudurnu ilçesinde yaşayan gençlerin dezavantajlılık hallerinin belirlenmesi ve bu dezavantajlılığın nedenlerin saptanması ve açıklanmasıdır. Çalışmanın kapsamı, Bolu merkez ve Mudurnu ilçesinde toplamda 25 genç ile yüz yüze yapılan görüşmelerden oluşmaktadır. Örneklemin yaş aralığını 15-20 arası gençler oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, dezavantajlılık, Bolu ve Mudurnu gençleri.

**SITUATIONS DISADVANTAGEOUS OF YOUNG PEOPLE
LIVING IN BOLU AND MUDURNU
(YOUTH'S GENERAL SITUATIONS, PROBLEMS AND
HOPES)**

ABSTRACT

The limited interior and exterior living spaces; disapproval of different culture and identity seeking in community; limited youth centers to spend time and improve themselves after school; the absence of places for socializing apart from family and school; and a many more problems cause they outh to be seen as a disadvantaged group for Bolu and Mudurnu young people. Within the framework of this connection, disadvantageous situations of they outh living in Bolu and Mudurnu are discussed in this study. The subject of the study is the disadvantageous circumstances (general situations, problems and prospects) of youth living in Bolu and Mudurnu. The purpose of the study is to identify the disadvantageous circumstances of they outh living in Bolu and Mudurnu, determine the causes of these disadvantages. The scope of the study consists of face to face interviews with 25 young people living in Bolu and Mudurnu.

Keywords: Youth, disadvantageous, the youth of Bolu and Mudurnu.

GİRİŞ

İnsanlar yaşamları boyunca birbirine tam olarak benzemeyen ama net çizgilerle de farklılaşmamış dönemleri birbiri ardına tamamlamaktadırlar. Bu dönemler; çocukluk, gençlik, olgunluk ve yaşlılık olarak nitelendirilmektedir. Geçirilen her bir dönem, bir öncekinden etkilenir ve kendisinden sonra geleni de direk olarak etkilemektedir. İnsanların bebeklik ve çocukluk süreçlerinden geçip, gençlik ve olgunluk dönemine gelme süreçleri, bireyin yalnızca bedensel durumuna etki etmemektedir. Buna ek olarak; psikolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel birçok etkileri bulunmaktadır. Diğer taraftan, geçirilen her bir dönemin kendine özgü birçok ayırıcı özelliği de bulunmaktadır.

Yukarıda sayılan tüm dönemlerin kendine özgü ve önemli olan birçok özelliği vardır ama tüm bu dönemlerin içerisinde gençlik dönemi ayrı bir önem taşımaktadır. Kuşkusuz ki bu dönemi belirleyen özellikler olarak sadece biyolojik özellikleri sıralamak eksik olacaktır. Çünkü gençlik, ileriki bir dönem olan olgunluk evresinde var olacakların habercisi niteliğindedir. İlgiler ve hedefler genellikle gençlik döneminde belirlenir. Diğer yandan bireyin ailesinden bağımsız olmaya başladığı ve deyim yerindeyse dış dünyaya açıldığı bir etkinlik dönemidir.

Murat ve Şahin (2011: 4) gençlik döneminin önemini, araştırılmaya değer yanını ve bilime konu olmasını şu şekilde açıklamaktadır: *“Bir ülkenin toplam nüfusu içerisinde genç kesimin sahip olduğu özellikler, genç ve gençliğin diğer yaş dilimlerinden ayrı olarak tartışılmasını ve araştırılmasını gerekli kılmaktadır. Bu noktadan hareketle; bir olgu olarak gençliği görmezden gelmek mümkün olmadığı gibi; nüfusun ekonomik ve sosyal yapısına ilişkin “sorun çözme” uğraşlarında bu kesimi dikkate almamak da imkansızdır.”*

Bu çalışmada öncelikli olarak gençlik ve genç kavramına mercek tutularak daha yakından bakılacaktır. Daha sonra dezavantajlılık ve gençlik kavramlarının neden yan yana getirildiği ve gençlerin neden bir dezavantajlı grup olarak nitelendirildiği anlatılacaktır. Türkiye ve Bolu gençliğine dair genel istatistikler de verildikten sonra alan araştırması verileri analiz edilerek değerlendirilecektir.

1.GENÇLİĞE GENEL BAKIŞ

Gençlik ve genç kavramlarına dair tam olarak görüş birliğine varılmadığı için kesin ve evrensel bir tanım da yapılmamıştır. Bunun nedenini Murat ve Şahin (2011) şu şekilde açıklamıştır: *“Böyle bir görüş birliğine varılamamış olunmasının en önemli nedenlerinin başında, gençlik çağının soyut bir kavram olmasının büyük payı bulunmaktadır. Net bir tanım yapılamamasının bir başka nedenini ise Erol (2013: 17) ‘çünkü gençlik*

kavramını sosyolojik, psikolojik ve demografik açıdan farklı şekillerde ele alıp tanımlamak mümkündür diyerek açıklamıştır.’’

Gençlik kavramı, sadece toplumdan topluma değil, aynı zamanda çağdan çağa, hatta her toplumdaki çeşitli sınıf, tabaka ve kesitlere göre değişmektedir (Kocadaş, 2004: 2). Genç kavramının tanımını yaparken birçok etkene değinmek gerekmektedir. Bunların başında ortalama yaş gelir. Bunu takip eden diğer önemli etken ise kültürdür ve genç kavramı buna göre ülkeden ülkeye değişmektedir. Bu sebeple her toplumda genç olarak kabul edilen kişilerin tümüne gençlik adını vermek gerekmektedir.

Her ne kadar gençlik kavramı konusunda evrensel olarak kabul edilmiş bir tanım olmasa ve farklı bakış açılarıyla gençlik ile ilgili tanımlamalar yapılıyor olsa da, pek çok uluslararası kuruluş, yayın ve bilimsel çalışmalarında gençliği; insan yaşamının bir evresi, çocukluktan yetişkinliğe geçiş süreci olarak göstermekte ve somut bir yaş grubuna indirgemektedir (United Nations, World Youth Report 2005: Young People Today, and in2015 raporundan aktaran Murat ve Şahin, 2011). En önemli uluslar arası kuruluşlardan biri olan UNESCO'nun tanımı ise en genel tanımlardan biri olarak kabul edilmektedir.

UNESCO'nun tanımına göre *“gençlik, yetişkinlik statüsünün getireceği maddi kazanç ve sorumluluklara hazırlanabilmek için gerekli becerilerin ve sosyal yeteneklerin geliştirildiği bir dönemdir. Yine UNESCO'ya göre genç, öğrenim yapan ve hayatını kazanmak için çalışmayan, kendine ait bir konutu bulunmayan kişidir* (Kocadaş, 2004: 2-3).

Gençlik tanımı üzerinde tam bir fikir birliğine varılamamasının en önemli nedenlerinden biri de kültürdür. Ülkelerin sahip oldukları kültürel, kurumsal ve siyasal farklılıklar gelmektedir. Gelişmiş olan ülkelerde gençlik çağının alt sınırı konusunda genel olarak kabul edilen ortak görüş, zorunlu eğitim çağının sona erdiği yaşa tekabül ederken, üst sınır konusunda ülkeden ülkeye farklılıklar görülmektedir (O'Higgins, 2001: 10'dan aktaran Murat ve Şahin, 2011: 4).

White ve Kenyon'un araştırmasından aktaran Murat ve Şahin (2011) gençlik ile ilgili yaş sınırlamalarındaki ülkeler arasında görülen bazı farklılıkları şu şekilde tespit etmişlerdir: Avustralya 12-25 yaş, Botswana 12-29 yaş, Malezya 15-40 yaş, Mozambik 14-35 yaş, Nijerya 6-30 yaş, Svaziland 12-30 yaş, Uganda 13-35 yaş ve Zambiya 15-25 yaş.

Yukarıda belirtilen ve ülkeden ülkeye ciddi farklılıklar gösteren yaş sınırlamalarının neden olacağı en büyük farklılıklardan biri de gençlik ile ilgili uygulanacak olan sosyal politikalar üzerine olmuştur. Bu farklılıkları şu şekilde belirtmişlerdir (Williamson, 2002: 31-32'den aktaran Murat ve Şahin 2011: 5):İngiltere'de 13-19, Estonya'da 7-26, Hollanda'da 0-25 (bu yaş aralığında bir alt grup olarak gençlik 12-25 arası grup olarak da ele

M. Tokmak / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 4(2014) 138-154
M. Tokmak / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 4(2014) 138-154

almaktadır), İspanya’da 14-30 (Bu sıralarda sınırın 32 ya da 34 ya da yükseltilmesi tartışılmaktadır) ve Lüksemburg’da 12-25 yaş arasına yönelik olarak “Genç İstihdam Politikaları”nın uygulamaya konulmuştur.

Ülkemizde planlı kalkınma dönemine girildikten sonra, genç nüfus tanımlamaları, II. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda 14-24 yaş arası, III. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda 14-22 yaş arası, IV. ve V. Beş Yıllık Kalkınma Planları’nda 12-24 yaş arası ve VI., VII., VIII. ve son olarak da IX. Beş Yıllık Kalkınma Planları’nda 15-24 yaş arasındaki nüfus için yapılmıştır (Murat ve Şahin, 2011: 11).

Görüldüğü gibi gençlik hakkında yukarıda yapılan tüm tanımlamalar temelde biyolojik kökenlidir ve statik tanımlamalardır. Bu tip tanımlamalar, sosyal bilimcilerin yaptığı ya da kabul edeceği tanımlamalardan çok özellikle demografik yapı ve işgücü piyasaları konusunda yapılacak olan analizlerinde kullanılmaya daha uygun tanımlamalardır. Diğer taraftan gençliği bu şekilde kavramsallaştırarak anlamayı ve anlatmayı toplum bilimcilerin içselleştirmeleri beklenemez. Murat ve Şahin’in de (2011) belirttiği gibi gençlik konusunda yapılan bu tanımlamalara toplum bilimcilerin ilk eleştirisi, zaman ve mekan gibi önemli değişkenlerin hesaba katılmadan tanımlamaların yapılmış olduğu konusunda olmuştur. İkinci eleştiri noktası ise gençliğin tarihsel ve toplumsal olaylardan etkilenmeyen ve değişmeyen bir olgu olduğu görüşü üzerine yapılmıştır. Bu noktaya parmak basan tanımlardan biri olan Michel de Saint-Pierre’nin tanımını, Kocadaş (2004: 3) şu şekilde belirtmiştir: “gençlik bir yaş değil, haldir.”

Gençliğe dair yukarıda belirtilen biyolojik ve demografik kökenli yapılmış olan tanımlamalardan biraz uzaklaşıp, gençliğin anlamı derinleştirmeye çalışıldığında karşımıza bu derinlikte yer alan iki önemli alan çıkmaktadır. Bunlardan biri psikoloji ve diğeri ise sosyolojidir.

Sinanoğlu ve Turan'a göre genç, "*toplumsal olarak kimlik edinme sürecini yaşayan ve henüz toplumsal rolü belirlenme aşamasındaki bireydir*" (Tuncay, 2000: 235). Bu tanım, hem sosyolojik hem de psikolojik açılardan konuyu değerlendirmeye olanak verdiği için oldukça önemlidir. Gencin, “kimlik edinme sürecini yaşayan” kişi olarak tanımlandığı ilk kısım temel olarak psikolojik kökenli olarak yapılan bir tanımdır. Çünkü kimlik, kimlik kazanımı psikoloji literatüründe yer tutan önemli kavramlardandır. Gencin, ikinci kısımda yapılan “henüz toplumsal rolü belirlenme aşamasındaki birey” olarak tanımlanması ise sosyolojik kökenli bir tanımdır. Çünkü toplumsal rol, bu rollerin kazanılması ve toplumdaki topluma göre farklılaşan bu rollerin anlaşılması ve anlatılması sosyolojinin uğraş verdiği temel konulardandır. Gençliği bu tanım kadar farklılaştırarak anlaşılmasını sağlayan bir başka tanım ise Kasatura’dan, Tuncay (2000:235) şu şekilde belirtmektedir: "Gençlik çağı ergenlikle erişkin arasında yer alan cinsel olgunlaşma ve bedensel gelişme dönemidir. Ruhsal bakımından

çalkantılı, duygusal, iniş çıkışları çok, davranışların çelişkili olduğu bir çağdır.” Burada da görüldüğü gibi gençlik daha önce yapılmış olan yaş sınırlamalarının dışında değerlendirilmiş ve duygular ile davranışların belirleyici olduğu bir dönem olarak kabul edilebileceğinin altı çizilmiştir.

Başaran’dan aktaran Tuncay’a (2000:237-238) göre psikoloji: “Kısaca insan davranışlarının oluşum süreçlerini, nedenlerini inceleyen bir bilim dalıdır.” Dolayısıyla insan hayatında önemli ve yukarıdaki tanımlardan da anlaşıldığı üzere uzun bir yer tutan gençlik dönemindeki davranışlar ve bunlarının bu döneme has olan nedenlerini inceleyerek anlamaya ve anlatmaya çalışan psikoloji de bilim dünyasına gençlik konusunda önemli bilgiler sunmaktadır.

Bazı psikologlar (Holl 1904, Freud 1936, Ericson 1968) tarafından kabul gördüğü gibi, "gençlik; bocalama ve fırtınalar içinde geçen bir dönemdir" denilerek; insan ömrünün tümü içinde en önemli, hareketli ve enerjik bir dönemi olduğu belirtilmektedir (Tuncay,2000: 236). Psikologların konuyu ele alışlarında da anlaşıldığı gibi gençlik yaş ile sınırlandırılmayacak kadar geniş ve bir o kadar da önemli bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Birçok psikolog söz konusu gençlik olduğunda, onu anlamaya ve anlatmaya çalışırken biyolojik ve fizyolojik olarak var olan ve asla yadsınamayan birçok değişkeni kabul edip, diğer yandan da sosyolojinin üzerinde durduğu birçok değişkeni de göz ardı etmeyerek tahlillerini derinleştirmişleridir. Bu durumu Tuncay (2000) şu şekilde desteklemektedir: “Gencin, içinde yaşadığı günlük hayatın veya gündelikliğin bireysel acıdan; kültür, birlikte yaşadığı aile ve aile dışı çevrenin toplumsal değişkenleri de toplumsal açıdan gençlik psikolojisi ve gelişim sürecini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir.” Buradan da anlaşıldığı gibi kültür, birlikte yaşanan aile ve ailenin de dışındaki çevre gibi birçok toplumsal değişkenleri yok saymayan psikolojinin gençliğe yaklaşımı, Tuncay’ın yukarıdaki ifadesinde net bir şekilde görülmektedir.

Yukarıda etkenlere ek olarak yine Tuncay’a göre gençliği doğrudan ilgilendiren “kendini gerçekleştirme, benliğin bütün yönleriyle bütünleşip gelişmesi yani oluş ve beliriş veya yapma yönelimi” olgusu psikolojinin gençlikle ilgili önemli sorunlarından birisi olarak karşımıza gelmektedir. Yapma yönelimi, bir şeyler yapma, daha iyisini başarma, rekabet etme gibi özellikleri kapsamakta; bu olguya bireyselleşme, toplumun gelişme düzeyi - burada eğitim düzeyi, aile, çevrenin önemi gibi pek çok sosyo-psikolojik etmen girmektedir.

Gençlik konusunun tamamen sosyolojik yaklaşımla ele alınması ilk kez sosyolog Parsons tarafından II. Dünya Savaşı yıllarında yapılmıştır. Konuya yapısal-fonksiyonalist kuram içinde yaklaşan Parsons, toplumdaki

M. Tokmak / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 4(2014) 138-154
M. Tokmak / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 4(2014) 138-154

yaş gruplarının rollerini tartışmıştır. Gençlik konusu daha sonra Eisenstadt'ın "From Generation To Generation" (1956) adlı kitabında sistematize edilmiştir (Poyraz, Zorlu, Şahin ve Arıkan, 2003:4).

Günümüz sosyolojisi, konularına göre günden güne uzmanlaşmaktadır. Bu uzmanlık dallarından birisi de "Gençlik Sosyolojisi"dir. Gençlik konusundaki ilk sosyolojik araştırmalar, özellikle şu dört konu üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bunlar Eisenstadt ve Coleman'ın çalışmalarıdır.

1. Gençlik yaşamında arkadaş gruplarının önemi.
2. Gençlik kültürleri ve gençlik alt kültürlerinin anlamı, nedenleri ve işlevleri.
3. Kuşaklararası ilişkilerin nedenleri, örnekleri ve sonuçları. Bu konuda başka biçimde de ifade edilmiştir: "Yaş grupları arasındaki ilişkilerin kültürel boyutları."
4. Toplumsal değişim dönüşümlerinde genç katılımının tarihsel ve siyasal önemi (Tezcan, 1997: 1).

Gençlik sosyolojisi dahilinde yukarıda belirtilen konuların sayısı artmış ve gençlik sosyolojisinin kapsamı da yıllar içerisinde genişlemiştir.

Gençlere özgü ayrı bir kültürden ilk kez 1942'de Linton söz etmiştir. Gençlik kültürü kavramını yaş ve cinsiyet rolleriyle birleştirerek ortaya koyan ise Parsons'tır. Parsons, gençlik kültürünü sorumluluk ve sorumsuzluk kavramlarını kullanarak tanımlamıştır. Buna göre gençlik kültürü, yetişkin dünyasının üretici çalışmasına, rutin işlerine ve sorumluluklarına karşı, ters orantılı değerler geliştirir. Gençlik, tüketim, zevk verici boş zaman faaliyetleri ve sorumsuzlukla ilgili kendi değerlerini geliştirir (Akan'dan aktaran Poyraz, Zorlu, Şahin ve Arıkan; 2003:6). Bu çerçevede ele alınan gençlik kültürü, bir genç grup tarafından paylaşılan inançlar, değerler, semboller ve eylemler kalıbı olarak tanımlanabilir (Frith'den aktaran Poyraz ve arkadaşları, 2003:6).

Tezcan (1997), alt kültürü ise şu şekilde nitelendirmektedir: "Gençlik alt kültürü, geniş kültürden ayrı, ondan farklı bir kültürdür. Başka bir deyimle, geniş kültürden değer, tutum ve davranışlar bakımından farklı, kendine özgü bir kültürdür. Aslında geniş kültürün bir parçası gibi görünmekle birlikte, onunla olan bağlan zayıftır. Yani, geniş kültürden daha ufak ve görece olarak bağımsızdır. Bu farklılıklar, başlıca konuşma biçimleri (Argo kelimeler kullanımı, kelimelerin yozlaşmış kullanılışı, farklı anlamda kullanılan deyimler), giyim, eğlence ve inançlar gibi alanlarda söz konusudur."

Tezcan alt kültürleri doğuran nedenleri şu şekilde belirtmiştir (1997:170) "Sosyologlar, alt kültürleşmenin kentleşme sonucu olduğunu

ileri sürerler. Fischer'e göre kent yörelerine geniş heterojen nüfusun toplanması, kişiler arası bağların, birincil sosyal yapıların ve normatif anlaşmanın zayıflamasına yol açar. Dinamik nüfus yoğunluğu, karmaşık ve yabancılaşma, sosyal düzensizlik, sosyal sapma ve anomi gibi sonuçları beraberinde getiren yapısal farklılaşmaya yol açar. İşte, geleneksel normlardan sapmalar kent gruplarında daha yoğundur. Bunlar, Fischer'e göre alt kültürleri doğururlar.

Yukarıda gençliğin, biyolojik ve demografik birçok tanımının yapıldığına; bu tanımların neler olduğuna ve daha çok demografik yapı ve işgücü piyasaları konusunda yapılacak olan analizlerde kullanıldığına değinilmiştir. Ayrıca Birleşmiş Milletler ve UNESCO gibi uluslararası kuruluşların da gençlik konusunda kabul edilmiş tanımlamalarının olduğu belirtilerek bu alanda etkin olduklarının altı çizilmiştir. Bunlara ek olarak ise psikoloji ve sosyoloji gibi alanların gençlik konusunu derinleştirerek ve farklı pencerelerden bakarak literatüre ayrı ayrı katkılarının olduğu gösterilmiş ve böylece gençlik konusunun genel bir bakışla altı çizilmiştir. Bir sonraki bölümde ise gençler ve dezavantajlılık kavramlarının neden yan yana gelerek birlikte düşünülmesi gerektiği, diğer bir deyişle dezavantajlılık denildiğinde gençlerin de düşünülmesi gerektiği ve gençlerin dezavantajlılık hallerinin neler olduğuna değinilecektir.

2.DEZAVANTAJLILIK VE GENÇLER

Birleşmiş Milletler 1985 yılını, alınan bir kararla Dünya Gençlik Yılı olarak kutlanmasını sağlamıştır. Amaç, dünyanın her yerinde gençliğin içinde bulunduğu eğitim, çalışma ve yaşam koşullarının daha iyi anlatılması, gençlerin ekonomik ve sosyal gelişmeye daha etkin bir biçimde katılmaları için çabaların artırılmasıydı. Dünya Gençlik Yılı için Birleşmiş Milletlerce seçilen temalar, katılma, gelişme ve barış olarak belirlenmiştir. Birleşmiş Milletlerin bu kararıyla, gençliğin önemi uluslararası düzeyde genel kabul görmüştür (Kocadaş, 2004:3).

80'li yıllarla birlikte gerek ulusal gerek uluslararası metinlerde gençliğin artan önemine vurgu yapılmaktadır. Gençlikle ilgili yapılan çalışmalarda Birleşmiş Milletler öncü bir rol üstlenmiştir. 1992 Rio de Janeiro Yeryüzü Zirvesi'nin genel kabullerini ortaya koyan ve üzerinde uzlaşılan Çevre ve Gelişme Üzerine Rio Bildirgesi'nde katılımcı mekanizma ve süreçlerde gençliğin ön planda tutulması kararlaştırılmıştır. Yeryüzü Zirvesi'nin temel çıktısı olan ve küresel eylem planı niteliğindeki Gündem 21'in 25. Bölümü, gençlik konusunu Sürdürülebilir Kalkınmada Çocuklar ve Gençlik başlığı altında ele almaktadır. Burada demokratik uygulamaların çoğulcu ve katılımcı politikaların geliştirilmesi çerçevesinde, gençlik temel unsurlardan birisi olarak kabul etmektedir. Bunun yanında gençlerin çevre korunması, çevre ve kalkınma konularında alınacak kararlara aktif katılım

M. Tokmak / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 4(2014) 138-154
M. Tokmak / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 4(2014) 138-154

sağlaması Gündem 21 açısından bir başarı ölçütü olarak sayılmıştır. Gençlikle ve gençlerin yaşam standartlarıyla ilgili unsurlar böylelikle ulusal ve uluslararası belgelerde yer almıştır (Özer, 2011: 45).

2002’de Polonya’nın Krakow kentinde düzenlenen —Gençler-Kentlerinin ve Bölgelerinin Aktörleri konulu konferansın sonuç bildirgesinde; gençliğin katılımının geliştirilmesi ve teşvik edilmesi, gençlerin hertürlü toplumsal katılım araçlarından istifade etmesi gerektiği, gençlerin demokratik yaşamın vazgeçilmez unsuru olduğu ve karşılaşılabilecek tüm sorunlara çözüm bulunması gerektiği kararları yer almaktadır (Tenikler’den aktaran Özer, 2011: 45). Bu konferansta, Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi ve Avrupa Gençlik Sorunları Danışma Kurulu’ndan Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımlarına İlişkin Avrupa Şartı’nın yeniden düzenlenmesini talep edilmiştir. Bu çerçevede Avrupa Konseyi, Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımlarına İlişkin Gözden Geçirilmiş Avrupa Şartı’nın gösterdiği doğrultuda gençlik politikalarını güncel tutmaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda Avrupa Konseyi, 2010 – 2012 yıllarını kapsayan gençlik politikasını yayınlamıştır. Buna göre temel başlıklar; insan hakları ve demokrasi, farklılığı olan toplumlarda birlikte yaşama, gençlere yönelik sosyal içerme (sosyal dışlanmaya karşı geliştirilen kavram) ve gençlerin ve çocukların yararına olan siyasi yaklaşımlar ve araçlar şeklindedir. Avrupa Konseyi, gerek kendi yapılanmasındaki felsefesi gerek bunun bir yansıması olan Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımlarına İlişkin Gözden Geçirilmiş Avrupa Şartı’nın temel hedefleriyle uyumlu olarak gençlikle ilgili gelecek stratejisini belirlemiştir. Bu hedeflerin uygulanması ve geçerlilik kazanabilmesi için öncelikle yerel ve bölgesel yönetimlerin işbirliğine ve gençlerin bilinç düzeyindeki artışa ihtiyaç duyulmaktadır (Özer, 2011: 46).

Arches ve Fleming’den aktaran Özer’e (2011: 46) göre 20. yüzyılın sonlarına doğru gençlerin sosyal aktörler olarak ağırlık kazandığı ve kendilerini ilgilendiren konuları anlama ve karar alma ve uygulama süreçlerine katılım haklarının olduğu, toplumsal değişim için çalışmalarının teşvik edilmesinin gerektiği açıkça kabul edilmiştir. Uygulama bakımından birçok ülkenin kamuoyunda tartışmalar yaşanmıştır ve bunların devlet politikasına dönüşmesi için de çabalar devam etmektedir.

Yukarıda da anlatıldığı ve Özer’in (2011) de vurguladığı gibi uluslar arası düzeyde gittikçe önemli hale gelen gençler, Birleşmiş Milletler tarafından “dezavantajlı grup” olarak kabul edilmekte ve katılım konusunda üzerinde titizlikle durulan ve katılımlarının artırılması konusunda yerel ve merkezi düzeydeki tüm otoritelere sorumluluk verilen bir gruptur.

Dezavantaj ya da toplumsal olarak dezavantajlılık kavramı “sosyal dışlanma” kavramı ile birlikte düşünülmektedir. Bu yüzden ilk olarak sosyal dışlanmayı tanımlamak, konunun anlaşılması açısından daha uygun

olmaktadır. Şahin'e (2009:9)göre, sosyal dışlanma kavramı yoksulluk ve dezavantajlılık tartışmalarına yeni bir ivme kazandırmıştır. Kavramın yaygın olarak kullanılması 1980'li yıllarda gelişmiş ülkelerde başlamıştır. Sosyal, politik, kültürel ve ekonomik dezavantajların birikmesi neticesinde sosyal dışlanmanın ortaya çıkmasına neden olan bir kısır döngü vardır.

Sosyal dışlanma kavramının önemini ise Şahin (2009:16), şu şekilde belirtmektedir: *“Sosyal politika alanında henüz yeni ortaya çıkmış bir kavramdır. Bu kavramın anlaşılması, hem çok boyutlu sosyal dezavantajlılık durumunun anlaşılması açısından önemlidir; hem de sosyal politikaların belirlenmesi açısından önem teşkil etmektedir.”*

Sosyal dışlanma; birey veya grupların işsizlik, yoksulluk, eğitimsizlik, özürlülük, yaşlılık gibi nedenlerden dolayı eğitim, sağlık ve kültürel imkânlardan yararlanamaması, üretim etkinlikleri içinde yer alamaması ve karar alma süreçlerine katılamaması şeklinde tanımlanabilecek kapsamlı ve çok boyutlu bir kavramdır. Ayrıca bireyin toplumun dışına itilmesi, yaygın gelenekçi kültüre hapsedilmesi ve yeniliklerden uzak tutulması olarak ta tanımlanabilir (Seyyar ve Genç'ten aktaran Genç ve Dalkılıç, 2013).

Sosyal dışlanma toplumsal düzeyde, yetersiz sosyal uyumu ve bütünleşmeyi ifade ederken; bireysel düzeyde ise toplumdaki sosyal aktivitelerde yer alma yetersizliği ile anlamlı sosyal ilişkiler kuramamayı kapsamaktadır. Sosyal dışlanma temel olarak; ekonomik, sosyal, kültürel, özel, güç ilişkileri ve politik alanları kapsamaktadır. Sosyal dışlanma; işsizlik, gelir ve mal varlığı yetersizliği gibi ekonomik nedenler; eğitimsizlik, yaş ve cinsiyet gibi bireysel nedenler; sosyal güvence eksikliği ve toplumsal destek yoksunluğu gibi sosyal ve kurumsal nedenler ve politik haklardan yararlanamamak ve politik karar alma mekanizmalarına katılamamak gibi politik nedenler neticesinde ortaya çıkmaktadır (Şahin, 2009:13).

Dezavantajlılık durumu ekonomik, sosyal ve siyasal hayata katıl(a)mama sonucunda ortaya çıkan bir durum olup, sosyal dışlanmanın temel nedenleri arasında yer almaktadır. Dezavantajlılık bireyin içinde bulunduğu bir durum iken, sosyal dışlanma veya sosyal içerme bireyin yaşadığı süreci ifade eden dinamik kavramlardır. Dezavantajlı bireylere zihinsel veya fiziksel engelliler, intihar eğilimi olan insanlar, madde bağımlıları, sokak çocukları, istismar edilen bireyler, sorunlu aileler, a-sosyal ve diğer sosyal uyumsuz kişiler, suçlular, işsizler, ekonomikanlamda alt gelir seviyesine sahip bireyler, eğitim haklarından yararlanamayan vb. kişiler örnek olarak verilebilir (T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2012).

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın Gençlik Şurası Ön Komisyon Raporunda belirtildiği üzere (2012), gençlik; beraberinde hem bireysel hem de yapısal sorunlardan kaynaklanan bir takım problemleri getirebilmekte ve

bazı durumlarda dezavantajlılığa dönüşebilmektedir. Ülkemizdeki dezavantajlı genç gruplar arasında engelli gençler, işsiz gençler, eğitim olanaklarından yararlanamayan gençler, genç suçlular, sokak çocukları ve madde bağımlıları ilk sıralarda yer almaktadır.

Dezavantajlı gençler sadece yukarıda belirtilen gruplardan oluşmamaktadır. Eğitim, sağlık, ekonomik, kültürel ve sosyal alanlardan herhangi birinden yoksunluk çeken gençler doğrudan toplumsal olarak bir dezavantajlılık hali içerisinde ki bu da beraberinde sosyal dışlanmayı doğurmaktadır.

Gençlerin ev içi ve dışı yaşam alanlarının kısıtlı olması; farklı kültür ve kimlik arayışlarının toplumda hoş görülmemesi, okul dışı zamanlarını değerlendirebilecekleri, kendilerini geliştirebilecekleri, aile ve okul dışında sosyalleşebilecekleri gençlik merkezi gibi onlar için oluşturulmuş alanların çok kısıtlı olması ya da bu alanlarda söz haklarının olmaması gibi geniş bir yelpazeye yayılan sorunlar gençlerin bir dezavantajlı grup olarak görülmesine neden olmaktadır.

3.BOLU VE MUDURNU'NUN GENEL ÖZELLİKLERİ

Bolu ili İstanbul ve Ankara olmak üzere iki metropol arasında yer almaktadır. Bolu ili toplam nüfusu 283.496'dır ve bu nüfusun 45.664'ü genç nüfusu yani 15-24 yaş arası nüfusu oluşturmaktadır (TÜİK, 2014)

Sanayinin büyük ölçüde küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluştuğu Bolu'da faaliyette bulunan önemli sanayi dalları; gıda, orman ürünleri ve mobilya, madeni eşya ve metal sanayi, ısı cam ve temperli cam sanayi, elektrik cihazları üretimi, dokuma-giyim eşyası ve deri sektörleridir. Bolu ilinde mevcut sanayi tesisleri merkezde yoğunlaşmıştır.

İlde okur-yazar oranı % 93,41'dir. Ayrıca örgün eğitim kurumlarında 192 resmi (12 Anaokulu, 74 ilkokul, 64 ortaokul, 13 Genel Ortaöğretim, 27 Mesleki ve Teknik Ortaöğretim ve 2 Özel Eğitim Okulu), 6 özel okul (2 Anaokulu, 2 ilkokul ve 2 Ortaokul) bulunmaktadır. İlde aynı zamanda Abant İzzet Baysal Üniversitesine ait 11 adet fakülte, 6 adet yüksekokul, 5 adet meslek yüksekokulu, 4 adet enstitü ve 10 adet Araştırma ve Uygulama Merkezi bulunmaktadır (Bolu Valiliği, 2014).

Bolu ilinin ekonomi ve eğitim durumuna bakıldıktan sonra Bolu'nun Mudurnu ilçesine ait genel bilgilerden bahsedilecektir. Mudurnu ilçesi toplam nüfusu 20.410'dur ve bu nüfusun 2840'i genç nüfusu yani 15-24 yaş arası nüfusu oluşturmaktadır. Mudurnu'nun ekonomisi ormancılık, tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. İlçede Yıldız Entegre Ağaç Sanayi ve Ticaret A.Ş., Arbil Saray Helvası Fabrikası, Mudurnu Tavukçuluk Tesisleri, C.P. Yem ve Tavukçuluk olmak üzere adet entegre tesisi bulunmaktadır. Nüfusun çoğunluğu da bu tesislerde çalışmaktadır (Mudurnu Kaymakamlığı, 2014).

Mudurnu'da bir tane anaokul, iki tane ilköğretim, bir tane ortaokul, bir tane çok programlı lise bulunmaktadır (Bolu-Mudurnu İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2014) ve Abant İzzet Baysal Üniversitesine bağlı bir tane meslek yüksekokulu mevcuttur.

4.ARAŞTIRMA PROBLEMİ

4.1.Araştırmanın Konusu, Amacı ve Kapsamı

Çalışmanın konusu, Bolu ili ve Mudurnu ilçesinde yaşayan gençlerin dezavantajlılık hallerinin (genel durumları, sorunları ve umutları) incelenmesidir.

Çalışmanın amacı, Bolu ili ve Mudurnu ilçesinde yaşayan gençlerin dezavantajlılık hallerinin belirlenmesi ve bu dezavantajlılığın nedenlerin saptanması ve açıklanmasıdır.

Çalışmanın kapsamı, Bolu merkez ve Mudurnu ilçesinde toplamda 25 genç ile yüz yüze yapılan görüşmelerden oluşmaktadır. Örneklemin yaş aralığını 15-20 arası gençler oluşturmaktadır. Gençlik literatüründe bu aralık 15-24 olarak belirlenmesine karşın; *eğitim, sağlık, ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda* daha fazla yoksunluk çekilebileceği ön görülerek bu aralık daraltılmıştır.

Çalışmanın önemi, gençlik ile dezavantajlılık kavramlarını birlikte düşünme farkındalığını kazandırıyor olmasıdır. Bununla birlikte konunun bir sorun olarak görülmesi ve beraberinde sosyal politika üretilmesi de bu çalışmanın önemini oluşturmaktadır.

4.2. Evren ve Örneklem

Türkiye İstatistik Kurumu 2013 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre Türkiye nüfusu 76.667.864'tür. Bu nüfusun 12.691.746'sı genç nüfusu yani 15-24 yaş arası nüfusu oluşturmaktadır. Toplam nüfusun 38.473.360'sı erkektir ve erkek nüfusu içerisinde genç nüfus ise 6.493.342'dir. Toplam nüfusun 38.194.504'ü kadındır ve kadın nüfusu içerisinde genç nüfus ise 6.198.404'tür.

Bolu ili toplam nüfusu 283.496'dır ve bu nüfusun 45.664'ü genç nüfusu yani 15-24 yaş arası nüfusu oluşturmaktadır. Toplam nüfusun 140.572'si erkektir ve erkek nüfusu içerisinde genç nüfus ise 22.740'dır. Toplam nüfusun 142.924'ü kadındır ve kadın nüfusu içerisinde genç nüfus ise 22.924'tür.

Mudurnu ilçesi toplam nüfusu 20.410'dur ve bu nüfusun 2840'i genç nüfusu yani 15-24 yaşa arası nüfusu oluşturmaktadır. Toplam nüfusun 10.134'ü erkektir ve erkek nüfusu içerisinde genç nüfus ise 1443'tür. Toplam nüfusun 10.276'sı kadındır ve kadın nüfusu ise 1397'dir (TÜİK,2014).

M. Tokmak / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 4(2014) 138-154
M. Tokmak / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 4(2014) 138-154

Araştırmanın evreni; Bolu ilinde yaşayan 15-20 yaş arasındaki tüm gençleri kapsamaktadır. Araştırmanın örneklemi ise Bolu ili ve Mudurnu ilçesinde yaşayan; esnaf çırakları, garsonlar, sanayide çalışan gençler ve öğrenim görmeyen-çalışmayan kadınlardan (ev kızları) oluşan toplamda 25 genci kapsamaktadır. Örneklemin yaş aralığını 15-20 arası gençler oluşturmaktadır. Gençlik literatüründe bu aralık 15-24 olarak belirlenmesine karşın; eğitim, sağlık, ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda daha fazla yoksunluk çekilebileceği ön görülerek bu aralık daha da daraltılmıştır (15-20 yaş olarak).

4.3. Veri Toplama Yolu ve Teknikleri

Bolu İli ve Mudurnu İlçesi Gençlik Araştırması'nda veriler, nitel veri toplama tekniklerinden biri olan mülakat tekniği ile derlenmiştir. Görüşme yapılan gençlere ulaşabilmek için *kartopu tekniği* tercih edilmiştir.

Araştırma kapsamında gençlerle yapılan mülakatlarda kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun niteliği:

*Görüşme formu, 25 tam yapılandırılmış açık uçlu sorudan oluşmaktadır.

* Bu sorulara ek olarak görüşme yapılan kişinin anlatıları dahilinde alternatif sorular sorulmuştur.

* İlk 20 soru katılımcının genel durumunu tespit etmek üzere, son 6 soru katılımcının kişisel ve toplumsal eğilim, duygu-düşünce ve beklentilerini saptamak üzere hazırlanmıştır.

* Bu sorular katılımcıların eğitim, sağlık, ekonomik, sosyo- kültürel alanlardaki dezavantajlılık hallerini anlamaya yönelik olarak hazırlanmıştır.

* Katılımcıların genel durumlarını tespit etmeye çalıştığımız sorularda; yaş, cinsiyet, çalışma ve eğitim durumu, aylık gelirleri, internet ve televizyon kullanma durumu, alışkanlıkları, sosyal katılımı göstergeleleri (dernek, sivil toplum kuruluşu, kulüp üyelikleri gibi) irdelenmiştir.

* Eğilim, duygu – düşünce ve beklentilerini ölçmeye çalışılan sorularda; eğitim, sağlık, ekonomik, sosyal ve kültürel hayatlarından memnuniyet dereceleri, yoksunlukları, problemleri ve çözüm arayışları anlaşılmaya çalışılmıştır.

Yapılan araştırmanın verilerini desteklemek amacıyla Bolu İli genelinde gençlikle ilgili olabileceği düşünülen Bolu Belediyesi Sosyal ve Kültürel İşler Müdürlüğü, Olimpiyat Gençlik Evi ve Sosyal Hizmetler Kurumu'ndaki ilgili kişilerle görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda; sadece iki kurumdan gençlerle ilgili bilgilere ulaşılmıştır. (Bolu Belediyesi ve Olimpiyat Gençlik Evi) Buna karşın Sosyal Hizmetler Kurumu'ndan gençlere dair herhangi bir bilgiye ulaşılmamıştır. Bunun

nedeni ise; ilgili kurumda barınan gençlerin özlük haklarının zedelenebileceği göz önüne alınarak görüşmelerin yapılması engellenmiştir.

5.ARAŞTIRMA BULGULARI

5.1. Genel Bilgiler

Bolu merkez ve Mudurnu ilçesinde gençlerle yapılan araştırmadaki örneklemin yaş ortalaması 18'dir. Katılımcıların cinsiyet durumu ise 11'i kadın ve 14'ü erkektir. Görüşülen gençlerin tamamı bekarıdır. Katılımcı gençlerin 20'si kendi evinde ikamet etmektedir. Geriye kalan 5 kişi ise kiracı olarak konutlarda kalmaktadırlar.

Araştırmada yer alan gençlerin *eğitim durumlarına* bakıldığında; katılımcıların %56'sı lise,geriye kalan %32'si ortaokul,%8'si ilkokul ve %4'ü yüksek okul mezunudur. Gençlerin tamamının eğitim masraflarını aileleri karşılamış veya karşılamaktadır. Burada dikkat edilecek bir husus çalışan gençlerin dahi eğitim giderlerini aileleri ödemektedirler. Katılımcıların 6'sı eğitim süreleri boyunca okudukları okullardan çeşitli gerekçelerle cezalar almışlardır. Çoğunlukla genç görüşmeciler arkadaşlarıyla veya öğretmenleriyle yaşadıkları münakaşalardan dolayı uzaklaştırma cezası almışlardır.

Yapılan araştırmada katılımcı gençlerin ekonomik durumuna bakıldığında katılımcılardan sadece ev kızları çalışmamaktadır. Toplam 6 ev kızı bulunmakla birlikte geriye kalan 19 kişi aktif olarak çalışmaktadır. Çalışan gençlerin aylık ortalama gelirleri ise 591 TL olarak hesaplanmıştır. Sosyal güvence kapsamında 9 katılımcı yer alırken diğer görüşmecilerin herhangi bir kurumdan sosyal bir güvencesi yoktur.

Araştırma kapsamında çalışan gençlerin iş gücü piyasasındaki yerine bakıldığında; katılımcılar ortalama 3 yıldır iş gücü piyasasında yer almaktadır. Görüşmecilerden 13'ünün banka vb.kurum ve kuruluşlara borcu varken sadece 1 gencin şahsa ait borcu vardır. Borcu olan gençlerin büyük bir oranını sanayide çalışan gençler oluşturmaktadır. Geriye kalan 14 gencin ise borcu bulunmamaktadır.

Katılımcıların 8 tanesinin kendisine ait banka hesabı varken 5 tanesi (aynı zamanda bu kişiler banka hesabı olan gençlerdir) de kredi kartına sahiptir. Gençler genellikle kredi kartı kullanmadıklarını, ihtiyaçları olmadıklarını dile getirmişlerdir.

Gençlerin kitle-iletişim araçlarını kullanma durumuna bakıldığında; katılımcıların 4'ü hariç diğer görüşmecilerin tamamı internet kullanmaktadırlar. İnternet kullanan gençler ortalama 2,5 saat vakitlerini sosyal paylaşım siteleri ve oyun sitelerinde geçirmektedirler. Görüşmecilerin televizyon izleme oranlarına baktığımızda çok az bir kısmının televizyon

M. Tokmak / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 4(2014) 138-154
M. Tokmak / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 4(2014) 138-154

izlemediği ortaya çıkmaktadır. Günde 2,5 saatinin televizyon izleyerek geçiren gençler çoğunlukla film ve spor programları izlemektedirler.

Katılımcıların şiddet mağduru veya tanığı olma durumuna bakıldığında; gençlerin % 48'inin bir şiddet olayının tanığı ya da mağduru olduğu söylenebilir. Bu olaylar çoğunlukla; söz kavgası, fikir ayrılığı ve arkadaş çevresiyle olan küçük çaplı kavgalardır. Sadece 1 kadın görüşmecisi cinsel tacize uğradığını belirtmiş ve gerekenin yapılması için girişimde bulunmuştur.

5.2. Gençlerin Ekonomik, Eğitim, Sağlık, Sosyo-Kültürel Durumlarına Ait Bilgiler ve Memnuniyet Düzeyleri

Bolu'daki gençlerin *ekonomik durumları* değerlendirildiğinde; katılımcıların %80'nin ekonomik durumlarından memnun oldukları söylenebilir. “*Ele geçen para yeterli*”, “*paramı sadece kendime harcıyorum*”, “*Bolu'da yaşamak kolay*” diyerek bu konudaki memnuniyetlerini belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcıların tamamına yakını kazandıkları ücretleri kendileri için harcamaktadırlar. Ekonomik durumlarından memnun olmayan gençlerin oranı ise %20'dir. “*Babamın aldığı maaş yetersiz*”, “*asgari ücret az*”, “*bu maaşla geçinemiyorum*” diyerek memnun olmama nedenlerini belirtmişlerdir. Bu gençler ekonomik koşullarını yeterli görmemektedirler. Özellikle Mudurnu'da yaşayan gençler aldıkları ücretlerin az olduğundan yakınmaktadırlar. Yeni iş olanaklarının Mudurnu'ya getirilmesini talep etmektedirler. Gençlerin hemen hemen hepsi gelecek beş yıl içerisinde ekonomik durumlarının daha iyi olacağını düşünmektedirler.

Gençlerin *eğitim durumları* değerlendirildiğinde; herhangi bir kurum ve kuruluştan burs alıp almadıklarına bakıldığında, sadece iki genç eğitim için kurumlardan (Başbakanlık ve Kaymakamlık vb.) burs almıştır. Gençlerin yarısından fazlası aldıkları eğitimden memnun olduklarını dile getirmişlerdir. Görüşmecilerin eğitim koşullarındaki hoşnut olma durumlarını belirtirken verdikleri cevaplar hocalarının iyi ve arkadaş ortamının güzel olduğu şeklindedir. Şöyle ki bunu gençlerin %80'i; “*hocalarım iyi*”, “*arkadaş ortamım güzel*”, “*öğretmenlerimi seviyorum*” cevaplarını verirken sadece 2'si “*şiddet yok*”, “*okul ortamım güzel*” şeklinde ifade etmişlerdir. Katılımcılar eğitim ile ilgili görüşlerini kendi kişisel yaşantıları göz önüne alarak değerlendirmişlerdir.

Gençlerin *sağlık durumlarına* bakıldığında; katılımcıların sadece 1'sinin kontrol altında tutulması gereken (lösemi) bir rahatsızlığı olduğu anlaşılmıştır. Bu bir kişi haricinde geriye kalan katılımcıların herhangi bir rahatsızlığı bulunmamaktadır. Görüşmecilerin sağlık durumlarında memnun olma halleri göz önüne alındığında sadece 1 genç “doktorların teşhis

koymasının sıkıntılı olduğunu” belirtmiştir. Bunun dışındaki gençlerin hepsi; “doktorlar iyi”, “hemşireler iyi”, “hastanede ilgileniyorlar” diyerek memnun olduklarını belirtmişlerdir. Burada yine gençlerin sağlık durumlarını bireysel olarak ele aldıkları görülmektedir.

Gençlerin *sosyo-kültürel durumları* incelendiğinde arkadaş çevreleri; akrabaları, okul ve iş arkadaşlarından oluşmaktadır. Katılımcıların %85’i çevrelerinden memnun olmakla beraber yalnızca 1’i çevresinde çok fazla kişinin olmadığını, sadece iş arkadaşlarının olduğunu söylemiştir. Mudurnu’daki gençlerden biri ise arkadaş çevresinin az olmasının kendi açısından daha rahatlatıcı olduğunu belirtmiştir.

Görüşme yapılan 25 gençten sadece 6 tanesinin herhangi bir vakıf, klüp ve derneğe üyeliği bulunmaktadır. Üye oldukları yerler ise şöyledir: LÖSEV, Hayvanseverler Derneği, Yumru Kaya Spor Klubü, Bolu Sanat Tiyatrosu ve Halk Eğitimidir.

Gençlerin gezmek için nerelere gittiklerine bakıldığında ise %90’ının; Düzce, Akçakoca, Ereğli, Karabük İzmit, Sakarya, Ankara ve İstanbul gibi Bolu iline yakın yerlere gittiği söylenebilir. Geri kalan % 10’luk kısmı ise (çoğunluğu ev kızları) daha çok Çanakkale, Bursa, Antalya, Burdur, Muğla gibi Bolu’ya daha uzak yerlere gitmektedir. Katılımcılar, gitme nedeni olarak genellikle gezme amaçlı arkadaşları veya akrabalarının yanına gittiklerini belirtmişlerdir. Mudurnu ilçesindeki katılımcılar çoğunlukla Bolu ve çevresi illere giderken Bolu merkezde yaşayan gençler Türkiye’nin pek çok şehrinde bulunmuşlardır.

Gençler tarafından eş seçiminde önemli olan ölçütün “*karakter*” olduğu dile getirilmiştir. Bunun dışında katılımcılar ekonomik durum, eğitim, etnik ve dini farklılığın önemsiz olduğu ve eş seçerken dikkate almayacaklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların, geleceğe ilişkin umutlu oldukları söylenebilir. Şöyle ki, gençlerin % 96’sı; eğitim, sağlık ve özellikle ekonomik koşullarının bu günden daha iyi olacağını düşünmektedirler. Görüşmeciler Bolu’da iş alanlarının artırılmasını istemekle birlikte boş zamanlarını değerlendirecekleri yerlere ihtiyaçları olduklarını dile getirmişlerdir. Mudurnu ilçesindeki gençler iş olanaklarını yeterli görmemektedirler. Yine Bolu merkezdeki katılımcı gençler arkadaşlarıyla vakit geçirecekleri mekânların azlığından şikâyet etmişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma bulguları, Bolu’da görüşme yapılan gençlerin ekonomik, eğitim, sağlık ve sosyo-kültürel alanlarda dezavantajlı konuma düşüklerini kanıtlar niteliktedir. Fakat gençler eğitim, ekonomi ve sağlık gibi yapıları

M. Tokmak / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 4(2014) 138-154
M. Tokmak / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 4(2014) 138-154

bireysel deneyimlerine dayanarak anlamlandıkları için bu alanların çoğunda yoksunluk çekmiyor ve bir problem yaşamıyormuş gibi algılamaktadırlar.

Görüşülen gençlerin yaş ortalaması 18'dir ve 19 genç aktif olarak ortalama üç yıldır çalışmaktadır. Bu durum gençlerin erken yaşta çalışma hayatına girdiklerini göstermektedir. Aylık ortalama gelirleri 591 TL olan ve sadece dokuzu herhangi bir sosyal güvenlik kapsamındadır. Bu veriler gençlerin ekonomik olarak dezavantajlı konuma düştüklerini göstermektedir. Buna rağmen gençlerin sadece % 20'si ekonomik durumlarından memnun olmadıklarını "*Babamın aldığı maaş yetersiz*", "*asgari ücret az*", "*bu maaşla geçinemiyorum*" diyerek belirtmişlerdir. Geriye kalan % 80'i içinde buldukları şartlarda dahi memnun olduklarını açık bir şekilde belirtmişlerdir.

Gençlerin %56'sı lise,geriye kalan %32'si ortaokul,%8'si ilkokul ve %4'ü yüksekokul mezunudur. Büyük çoğunlu (%56) liseye kadar okuyabilen gençlerin çok az bir kısmı (%4) üniversite eğitimi alabilmiştir. O gençler de yüksekokul mezunudur. Görüşülen gençler arasında dört yıllık fakülte mezunu yoktur. Genlerden sadece ikisi eğitim masrafları için burs almaktadır. Geriye kalan 23 gencin eğitim masrafları aileleri tarafından karşılanmaktadır. Bu gençlerin arasında aktif olarak çalışan 19 genç de yer alması şaşırtıcıdır. Gençler kendi okul masraflarını bile karşılayamayacak kadar az ücrete çalışmaktadırlar. Gençler bu durumu da "*bu maaşla geçinemiyorum*" diyerek dile getirmişleridir. Bu veriler gençlerin eğitim alanında da dezavantajlı konuma düştüklerini göstermektedir. Buna rağmen gençlerin %80'i eğitim durumlarından memnundurlar. Memnun olmayan gençler ise %20'lik bir kısmı oluşturmaktadırlar.

Gençlerin arkadaş çevreleri; akrabaları, okul ve iş arkadaşlarından oluşmaktadır. Bolu'dan 1genç çevresinde çok fazla kişinin olmadığını, sadece iş arkadaşlarının olduğunu söylemiştir. Mudurnu'daki gençlerden biri ise arkadaş çevresinin az olmasının kendi açısından daha rahatlatıcı olduğunu belirtmiştir. Sosyal çevreleri bu kadar kısıtlı olan gençler kültürel faaliyet açısından herhangi bir etkinliğin içinde yer almamaktadırlar. Ayrıca görüşme yapılan 25 gençten sadece 6 tanesinin herhangi bir vakıf, klüp ve derneğe üyeliği bulunmaktadır. Bu yerler ise LÖSEV, Hayvanseverler Derneği, Yumru Kaya Spor Klubü, Bolu Sanat Tiyatrosu ve Halk Eğitimidir. Bu veriler gençlerin sosyo-kültürel açıdan da dezavantajlı konuma düştüklerini göstermektedir. Buna rağmen gençlerin %85'i bu durumdan memnun olduklarını dile getirmişlerdir.

Gençlerin yaşları, ilgi ve alakaları düşünüldüğünde; gençler tarafından yoksunluğun ve problemin yaşandığı tek alan sosyo- kültürel hayat olarak algılanmaktadır. Bu noktada sosyal politika önerisi olarak; gençlerden gelen cevaplar ve istekler doğrultusunda, Bolu İli ve Mudurnu

M. Tokmak / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 4(2014) 138-154
M. Tokmak / Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of Social Sciences 4(2014) 138-154

İlçesi'nde geniş kapsamlı spor tesisleri, eğlence ve alışveriş merkezlerinin açılması düşünülmüştür.

Araştırma sonucunda üretilen sosyal politikalarından ikincisi ise Sosyal Hizmetler Kurumu'nda kalan gençlerle ilgili bilgi alınamaması konusundadır. Bu noktada; araştırma sırasında; şuan yükseköğrenim gören fakat daha önce bu yurtlarda barınan iki genç ile görüşme yapıldığında, ilgili kurumlarda belli başlı sorunların yaşandığı anlaşılmıştır. Bu kurumlarda herhangi bir çalışmaya izin verilmediği de göz önüne alındığında; bu konunun araştırmaya değer olduğunu söyleyebiliriz. Buradan hareketle, çocukluk ve gençlik üzerinde uzmanlığı olan psikolog, sosyolog, sosyal hizmetler uzmanı ve psikiyatr ile periyodik aralıklarla bu kurumlardaki gençlerle birebir görüşülerek problemlerin nedenleri ve çözümü irdelenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Bolu-Mudurnu İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2014, <http://mudurnu.meb.gov.tr/> adresinden 14.10.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Bolu Valiliği, 2014, http://www.bolu.gov.tr/ortak_icerik/bolu/bilgi-islem/documents/genel_bilgiler.pdf adresinden 14.10.2014 tarihinde edinilmiştir.
- EROL, S. I. (2013). Gençlere Yönelik Aktif İstihdam Politikaları: Japonya, Kore, Çin ve Türkiye Örnekleri. *TÜHİS İş Hukuku Ve İktisat Dergisi*. 24 (2), 15-40.
- GENÇ, Y. ve DALKILIÇ, P. (2013). Yaşlıların Sosyal Dışlanma Sendromu Ve Toplumsal Beklentileri. *Intertanional Journal of SocialeScience*, 6 (4), 461 – 482.
- KOCADAŞ, B. (2004). Hedefteki gençlik: siyasi ve ideolojik hareketler açısından. *İnsan Bilimleri Dergisi*, 1-14.
- Mudurnu Kaymakamlığı, 2014, http://www.mudurnu.gov.tr/default_B0.aspx?content=1004 adresinden 14.10.2014 tarihinde edinilmiştir.
- MURAT, S. ve ŞAHİN L. (2011). Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 44, 1-48.
- ÖZER, Y. E. (2011). Gençlerin Toplumsal Yaşama Katılımı Ve Yerel Yönetimlerin Rolü, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 26 (1), 43 – 65.
- POYRAZ, T., ABDÜLKADİR, Z., ŞAHİN, B. ve ARIKAN, G. (2003). Üniversite Gençliğinin Güncel Sorunlara Bakışı: H.Ü. Sosyoloji Bölümü Öğrencileri Örneği, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 20 (1), 1 - 32.
- ŞAHİN, T. (2009). *Sosyal Dışlanma ve Yoksulluk İlişkisi*. Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Ankara: T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.